

Landskap: Skåne Upptecknat av: Karst Gyller-
 Härad: Luggude Adress: Studentstegen Lund
 Socken: Brunnby Berättat av: Fru Emma Pettersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1871 i Gylleröd

Innehåll

Örtecken om meddelaren.

Skåren, (<u>Ulm. K. 23</u>)	Sid. 1
Julaffon, julgran, julkappar	" 5
Krut, 'Krutagubben.'	" 7
Brydegille	" 9
Bäckhästen (<u>H. C. 21</u>)	" 12
Gae - Nisse (<u>Ulm. K. 19</u>)	" 13
Bortbylingar (<u>Ulm. K. 26</u>)	" 14
Odens jakt (<u>Odens hundar</u>)	" 15
"Komma för något"	" 17
Hälsokällan	" 18
Dagar och väderlek (<u>Ulm. K. 20</u>)	" 19

ACC. N:R. M 6322:1

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Jylling
Härad: Luggude Adress: Källe
Socken: Brunnby Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1939 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

XVI

Fru Emma Pettersson, Källe.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllberg
 Härad: Luggude Adress: Hälle
 Socken: Brunnby Berättat av: Emma Pettersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1870 i Gylleröd

Meddelanden

Fru Emma Pettersson är
 dotter till den s. k. "Gylleramaran"
 d. v. s. frun på gården Gylleröd
 skat timman själva bygd hölle.
 Emma hade många syskon och
 hela livet på Gyllerödsgården präglades
 av den gladlybthet och lekfullhet
 som utgick från husmodern, ritken
 alltid var medelpunkten i hem-
 met och bland vännerna och
 bland allt folk som kom tog
 in på gården över natten eller
 under fisketiden var inkraktade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6322:3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gylleröd
Härad: Luggude Adress: Stene
Socken: Brumby Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1939 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

XXII

Neg. I:10:12.

Gylleröd, sett från gårdspöddan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 46322:4.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllen
Härad: Luggude Adress: Stolle
Socken: Brumby Berättat av: Emma Pettersson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1870 i Gylleröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV2.

för längre tid. Handlare med
"korgar, stegar och annat kommo
in i "sitt land" med sina
hästskjutsar och fingo logi, fiskupp-
köpare kommo, och hur alla dessa
fyllsamman med pigor, drängar och
alla husets barn fingo plats i den
ganska trånga markbyggnaden är
en gåta för en utöfva besökare.

Dottern Emma "kom ut" så
småningom d. v. s. hon tog plats
som friga hos en handlare i byn,
ett steg som föga gillades av
hennes föräldrar. Men Emma

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 196322:5

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margret Gyller
 Härad: Luggude Adress: Hölle
 Socken: Brumby Berättat av: Emma Pettersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1870 i Gylleröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

vill se hur andra människor hade
 det och det har hon enligt egen ut-
 sagt aldrig ångrat. Hon gifte sig
 med en sjökapten och fick fyra
 barn. Hon har hela sitt liv bott
 i Hölle sedan dess. Hvarren som
 har på sjön för många år sedan
 och hon har sedan dess levt för
 sina barn och på somrarna haft
 den i Hölle vanliga sysselsättning
 en att hyra ut rum åt turister.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6322.6.
Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllerjö
Härad: Luggude Adress: hålls
Socken: Brumby Berättat av: Emma Pettersson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1874 i Gylleröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

Skärern

När ett barn blev klent och magert
och inte ville äta, var det skäl
att tro att det hade skärern.

Lederna kindes då lösa och slappa,
kotorna skildes från varandra.

Barnet kunde bli krympling, puc-
kelbyggig eller på annat sätt van-
skapt, om inte reste till skä-
rkvinnan i tid.

Skärkvinnan "malde" barnet
med en vit tråd och band
sedan denna kring barnets över-
arm. Den togs bort nästa gång

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6322:2.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyller
Härad: Luggude Adress: Hälle
Socken: Brunnby Berättat av: Emma Pettersson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1871 i Gylleröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV2

och ersattes med en ny, och lika-
så den tredje gången. Sedan
brändes den första träden och
barnet måste äta askan. Den
fick dock tas in i sylt eller
något annat för att slinka
lättare ner.

Varje gång smördes patienten
med smörlikt som kunde köpas
på apoteket. Dessutom ordinerades
kalbarbersirap till att äta. Skåver-
kvinna läste en formel, när
hon målde barnet, men hon
nunnlade orden så lågt att de inte

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6322:8.Landskap: SkåneUpptecknat av: Margit GyllerödHärad: LuggudeAdress: HöllSocken: BrumbyBerättat av: Emma PetterssonUppteckningsår: 1939Född år 1871 i GyllerödLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV3.

kunde uppfattas. Han måste komma dit tre gånger, nämligen höst och vår. När tiden valdes för att man skulle resa andra gången dit blev barnet väldigt blygt och nervöst och kiniskt.

Om gick över efter besöket men kom igen vid tiden för det tredje. Barnet kände också på sig när tiden var inne och stod också under skäverkrinnans inflytande.

Vid det tredje besöket skrapade krinnan naglarna på patientens

ACC. N:R. M.6322:9.

Landskap: Skåne
Härad: Luggude
Socken: Brunnby
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Margot Gyller-
Adress: hölle
Berättat av: Emma Pettersson
Född år 1871 i Gylleröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

händer och fötter, samt klippte av
en liten hårtest. Allt detta lades
på en smörgås och ställdes "ut
till fåglarna" som det hette.

Där fanns en skärvkrämma
i Vejby, och där skulle man
besöka mellan ny och medan. Hon
gjorde då en behandling under me-
dan, sedan fick patienten stanna
hvar på platsen och fick nästa be-
handling under nyet. Kvinnan
lag in patienter i ett särskilt rum.
Lugen fick veta vad hon gjorde.
Vid ett tillfälle försökte föräldrarna

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6322:10.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllejo
Härad: Luggude Adress: Hälled
Socken: Brumby Berättat av: Emma Pettersen
Uppteckningsår: 1939 Född år 1871 i Gyllevid

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

få barnet att berätta om behandling-
en, men varken hot eller löften
kunde förmå pojken att nämna
ett ord.

Tvåbarns begärde skäverkvinnan
att få den skjorta som barnet
rest varit i. Det fanns nämligen sorters
skäver, ryggskäver, magskäver
o. s. v.

Julaffon

Julaffon kom ränner till sönerna
och döttrarna i gården och kasta-
de in julklappar. Det gällde att
kasta in dem utan att man

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 46322:11.

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Margot Gylljö

Härad:

Luggude

Adress:

Häfle

Socken:

Brunnby

Berättat av:

Emma Pettersson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1871 i

Gylleröd.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

märktes gjats. När julklapparna slängts in, sprungr de innevarande ut för att få tag i givarna och följde dem så länge som möjligt. Pajkarna gav julklappar till flickarna och brätor. Avändarens namn stod inte i paketet utan mottagaren fick gissa.

I Gylleröds gård hade man alltid en julgran, som räckte från golvet till tak och kläddes med ljus och glitter, hemgjorda papperskarameletter och kollar, klappar

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6322:12
Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllberg
Härad: Luggude Adress: Nöck
Socken: Brunnby Berättat av: Emma Pettersen
Uppteckningsår: 1939 Född år 1871 i Gylleröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

är alun, som gömdes år från år
etc. Tidigt på juldagsmorgnen
fick man skynda sig upp
och tända granen, så att den
lyste när folk fór till julottan.
Granen fick alltid stå kvar
till Kunt.

Kunt.

Tyngsöndag Kunt brukade ungdom-
men klä ut sig och gå från
hus till hus för att köra ut
julen. De utklädda kallades för
Kuntagubbar. De dansade och
skojade och hade i bland musik

Landskap: Skåne ACC. N.R. 46322:13.
Härad: Luggude Upptecknat av: Margaret Gylle
Socken: Brunnsby Adress: Ställe
Uppteckningsår: 1939 Berättat av: Emma Pettersson
Född år 1871 i Gylleröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

med sig. Överallt blev de traktera-
de med vin eller något annat.

Sedan att "köra gubben ut" lever
änna kvar i huset och fortgår
på ungefär samma sätt.

Någon längre tillbaka i
tiden brukade man göra en gubbe
av halm och klä ut honom, han
kallades "Enuta gubben". Det gällde
att flytta denna gubbe från gård
till gård utan att man blev upp-
satt. Man smusslade in gub-
ben i förstugan eller någon annan
stans på omarbejdt som möjligt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6322:14.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyller
 Härad: Luggude Adress: Hälle
 Socken: Brunnby Berättat av: Emma Pettersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1871 i Gylleröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.

När folket i den gården upptäckte honom, blev det deras tur att smygga in honom i närda hus. Om man upptäckte gömmaren, drogs han in i stugan, och det var en stor skam att bli upptäckt.

Brydegille

Strax vid kidan om Gylleröd finns en hög kulle. Där grävde man en grop i marker och numrade den inuti. Sedan lade man glöder i gropan och täckte över den med ett galler. Oranpa

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6322:15
Landskap: Skåne Upptecknat av: Margat Gyller
Härad: Luggude Adress: Mällo
Socken: Brumby Berättat av: Emma Pettersson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1871 i Gylleröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

gallret lade man linet, som man
bröt med tillhjälps av en "brödda",
på vars ena ända man satte
sig för att få kraft vid brytning-
en. Byns pojkar och drängar
samlades för att utföra detta ar-
bete. Arbetet gjordes på dagen. Trek-
tering bestod, men för övrigt hade
man inget tealar, fastän man
kallade det "bydegille".

Vid fisketiden kommo
alla bönderna inre från bygden
mer till stranden och gav sig ut
på fiske. De inkvarterade sig

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6322:16.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllis
Härad: Luggude Adress: Hölle
Socken: Brunnby Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1939 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

XX/11

Neg. I: 10:13.

Stelgång med nät i hälle.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6322:17.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margat Gyllerød
 Härad: Lugnå Adress: Mölle
 Socken: Björnsjö Berättat av: Emma Pettersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1871 i Gyllerød

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11.

i husen i fiskerbyn. Kvinnorna
 var med för att ta hand om
 villen och för att skölja näringar-
 na. De måste vada ut ett stycke
 i vattnet och skölja, sedan tog
 de näsen med sig in igen och
 hängde upp dem till tork på
 s. k. "skelar". En rad av skelar
 kallades "skelgång". De finnas
 ännu delvis kvar i bölle och
 se ut så här:

ACC. N:R. 146322:18.
Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllerjö
Härad: Luggude Adress: Möll
Socken: Brunnby Berättat av: Emma Pettersson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1871 i Gyllebo

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12.

Bäckahästen

Det var två bröder, den ene kom
in en kväll och sade till den
andre: "Du har ju alltid velat
se Bäckahästen, gick nu till
fönstret, så får du se honom!"
Brodern lydde men han blev
sjukt i flera dagar efter den sy-
nen. Bäckamannen brukade
rida på Bäckahästen.

När folk gick vilse, sade de
gamla, att Bäckamannen förvil-
lade dem med lyktor och sådant.
Senare sade man i stället

ACC. N:R. M6322:19.Landskap: BlekingeUpptecknat av: Margot GyllerHärad: LagundaAdress: HälleSocken: BrännhyBerättat av: Emma PetterssonUppteckningsår: 1939Född år 1871 i GyllerödLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV13.

att dunster stego upp från jorden
och gjorde vandraren yr i huvudet
så att han gick vilse
Goa - Nisse

I en gård vid Bränneslyckan
hade de en Goa - nisse, och
i den gården stod alltid
dörren till ladugården öppen för
att han skulle kunna komma
in. En gång kom en främnande
dräng på besök. "Här ska alltid
dörren stå öppen" sa han och
gick bort och stängde den.

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R. 146322-20.

Landskap: Skåne
 Härad: Ruggude
 Socken: Brunnby
 Uppteckningsår: 1939
 Upptecknat av: Margot Gyllerjö
 Adress: Mollie
 Berättat av: Emma Pettersson
 Född år 1871 i Gyllesid

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

14.

Men i delsamma fick han en
 lavett så han trillade baklänges.
 Men inte en enda människ
 syntes till i närheten.

Bortbytingar.

En man kler
 ar med sitt nyfödda barn och fick
 en bortbyting i stället. Huset
 eldade då i bakugnen, sag griss-
 lar och ratte trollungen på dem
 och skulle till att skrika in allti-
 nop i uggen. Men då kom troll-
 käringen farande genom dörren,
 sag sin unge och kastade dit

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 146322:21.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyllberg
 Härad: Luggude Adress: hölle
 Socken: Brumby Berättat av: Emma Pettersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1871 i Gyllerid

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15.

hustens barn i stället. Den försvann
 hon igen. Tollen hade bara
 maket över barn som inte var
 kristnade, därför skyndade man
 sig att döpa de nyfödda så fort
 som möjligt.

Odens jakt

En gång var Emma och en
 god vän på dopkalas. De gick
 hem tillsammans vid 2-tiden på
 natten. Det var stjärnklart
 och lugnt och vackert väder. När de
 var nära hemma, hörde de ett
 dån och surrande i luften

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 6322:22.
Landskap: Skåne Upptecknat av: Karlgöth Gyllberg
Härad: Luggude Adress: Nälpe
Socken: Brusnaby Berättat av: Emma Pettersson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1871 i Gylleröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16.

och kunde inte förstå vad det var.
"Skade det varit om för tiden så
hade man ju gemast tänkt på
en flygmarskär, men såna farms
ju inte då."

Dänt härdes hela tiden, och
när de var framme vid första-
trappen, kom gamla farmor i
huset ut och tog dem i armen:
"Inj mää jär," sade hon och drog
dem in genom dörren. Inte
förrän dagen efter sålade hon
om vad dänt betydde. Det var
Odens jakt, som drog fram

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6322:23.

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Margot Gyller

Härad:

Luggude

Adress:

Hälle

Socken:

Brunnby

Berättat av:

Emma Pettersson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1871

i

Gylleröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17.

genom luften, och den som
"kom för" den blev sjuk. De
gamla brukade också kalla
det "Oe komma" (Odens bunder)

Det var mycket vanligt att
folk "kom för något" och blev
sjuka. På några kunde ligga
något olyck och vänta, och den
som kom förbi det stället
blev sjuk. Men det var inte
alltid rätt person, som "kom
för" brollyget, det kunde också
räka en oskyldig. Samliga män-
niskor kunde fölla sjukdomar

ACC. N:R. M6322:24Landskap: SkåneHärad: LugnvädeSocken: BrunnbyUppteckningsår: 1939Upptecknat av: Margot GyllbergAdress: EälleBerättat av: Emma PetterssonFödd år 1871 i GyllerödLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV18.

på sina svärner. Det hände där-
för att folk sade om en sjukdom
"Det är gjort på mig".
Fläskällan

Vid Brilds läge på norrviden
av Kullaberg finns en urholkad
klippa med en vattensamling,
som aldrig torkar ut. Här flöt
likt av sankt Brild i land
enligt den gamla Brildsäggen
(förut upptecknad och tryckt) och
efter den händelsen uppror
"Brilds killa" sjuka människor

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 146322:25.
Landskap: Skåne Upptecknat av: Margot Gyller
Härad: Luggude Adress: Kall
Socken: B. rumbej Berättat av: Emma Pettersson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1871 i Gylleröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19.

brutade rulljärda dit, kasta en
slant eller en knapp (detta an-
sågs lustigt nog ej som bedrägeri)
i källan och sedan snatta sig
med vatten. Det betydde för exsem-
plar, m. fl. utvärdes ejukdo-
mar.

Dagar

Man skulle alltid sätta bruna
båror före den dagen som hetta
Beda, sedan var det för sent.

Näringarna skulle man ha i
ögon på. Pusarnadagen, enligt
andra uppgifter på Björnsarabla-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 46323:26.Landskap: SkåneUpptecknat av: Margot GyllsjöHärad: LuggudeAdress: MölleSocken: BrunnbyBerättat av: Emma PetterssonUppteckningsår: 1939Född år 1871 i GyllerödLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV20.

gon. Om det var fullt väder spiserare
dagen, skulle det regna spir veckor
i stäck, men om Per var racker
kunde detta hindra spiserare-
regnet.

Sjömännen bruka se på nymännen
om det blir racker väder. Om
mänskaran är stående, betyder det
"liggande matrosar", då blir det racker
väder och matrosarna kunna vara
lugnt. Om mänskaran har liggan-
de ställning, betyder det "stående
matrosar" och då blir det oväder.